

Actieprogramma Biodiversiteit 2024 – 2025

Gemeente Drimmelen

Opdrachtgever

Gemeente Drimmelen
Park 1
4921 BV Made

Contactpersoon

Alex van der Zwaluw
avanderzwaluw@drimmelen.nl
06 2966 0926

Auteur

Orbis
Moorland 4
5688 GA Oirschot
0499 21 91 24

Contactpersoon

Erik Weug
erik@orbis.nl
06 8689 0073

Datum: 13 maart 2024

Versie: V 1

Status: Definitief

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Evaluatie	5
2.1 Interne gesprekken	5
2.2 Externe gesprekken	6
2.3 Conclusie	6
3. Actieprogramma	7
3.1 NK Tegelwippen	7
3.2 Schoolpleinen vergroenen	8
3.3 Natuurinclusief bouwen en wonen	8
3.4 Verbeteren biodiversiteit in de Brandput Lage Zwaluwe	9
3.5 ErvenPlus	9
3.6 Geboortebom of -struik	10
3.7 Kruidenrijk grasland	10
3.8 Opwaarderen en omvormen van minimaal 1 rotonde en/of gazon van 1000 m ²	10
3.9 Stimulering koolstofvastlegging bij agrariërs	11
3.10 Tuinklimaatcoach	12
3.11 Fruitbomenactie	12
3.12 Workshop nestkasten en insectenhôtels maken	12
3.13 Natuur in de Wijk	13
3.14 Geveltuintjes en groene gevel pakketten	13
3.15 Biodiversiteit op gemeentelijke website	13
3.16 Ecologisch beheer watergangen	14

1. Inleiding

In 2020 hebben wij het Actieprogramma 2021-2022 voor Biodiversiteit opgesteld. Doel van dit uitvoeringsplan is het versterken van biodiversiteit, natuur en landschap binnen onze gemeente. Hierin zijn projecten en andere maatregelen benoemd. Nu deze periode is afgelopen, is het tijd dit actieprogramma te evalueren en vooruit te kijken naar een volgend programma.

Biodiversiteit is belangrijker dan ooit. Het aantal planten- en diersoorten neemt wereldwijd nog steeds af. Met name het aantal insecten, maar ook het aantal zoogdieren loopt terug. Ook klimaatverandering vormt een bedreiging voor biodiversiteit. Ingrijpen is nog steeds nodig om het tij te keren.

Wij stellen daarom – onder andere op grond van het coalitieakkoord “Bouwen aan een duurzaam, sociaal en veilig Drimmelen” – samen met onze groenpartners¹ een nieuw biodiversiteitsplan voor de komende twee jaar op. De afgelopen jaren is al veel veranderd op het gebied van biodiversiteit binnen de gemeente. We gaan de goede kant op, maar we zijn er nog niet. De bestaande beleidsplannen en visies² vormen samen met de input van onze groenpartners het kader voor het voorliggende actieplan 2024-2025. Voorliggend biodiversiteitsplan borduurt daardoor ook voort op het uitvoeringsplan voor biodiversiteit uit 2013 en 2021. De beleidskaders, visies en doelstellingen uit de voorgaande uitvoeringsplannen, alsmede de beleidskaders waar biodiversiteit onderdeel van is (omgevingsvisie, groenbeleidsplan en dergelijke) blijven onverminderd van kracht, maar worden niet specifiek uitgelegd en onderbouwd in het voorliggende actieplan. Er zijn immers geen wijzigingen doorgevoerd in dit beleid.

Om te komen tot een nieuw actieplan is input opgehaald door gesprekken te voeren met verschillende medewerkers van de gemeente Drimmelen. Ook met de groenpartners zijn gesprekken gevoerd. Het doel van deze gesprekken was enerzijds het voorgaande biodiversiteitsactieplan 2021/2022 te evalueren. Anderzijds zijn nieuwe acties benoemd en geformuleerd. Bij het formuleren van nieuwe acties is het uitgangspunt geweest dat acties concreet, meetbaar en realistisch zijn, waarbij rekening is gehouden met beschikbare budgetten. Dit heeft geresulteerd in een lijst met potentiële acties. Aan de groenpartners is vervolgens gevraagd om hun top 5 kenbaar te maken. Aan de hand van de gekozen voorkeuren, een nadere concrete uitwerking, financiële afweging en gesprekken met diverse lokale ondernemers en/of uitvoerders is voorliggend actieplan tot stand gekomen.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 blikken we kort terug op het voorgaande actieplan. In hoofdstuk 3 beschrijven we het actieprogramma 2024-2025. In bijlage 1 is een praatprent weergegeven, die een volledig overzicht geeft van het actieplan. De praatprent vat alle acties samen en zorgt voor een duidelijk en leesbaar overzicht.

¹ Madese NatuurVrienden, Platform Kiemkracht Drimmelen, ZLTO Amerstreek, Stichting De AmerkantOp, Stichting Bei, Agrarische Natuurvereniging Drimmelen & Moerdijk e.o.

² Actieprogramma Biodiversiteit 2021-2022, Integraal groenbeleidsplan 2017-2026, Toekomstvisie 2040 Drimmelen, Omgevingsvisie Drimmelen, De duurzame Big Five van Drimmelen (programma duurzaamheid)

2. Evaluatie

Dit hoofdstuk is een samenvatting van de gesprekken die gevoerd zijn ter evaluatie van het oude actieplan en ter voorbereiding op het nieuwe biodiversiteitsactieplan. De nieuwe actiepunten die zijn besproken worden in dit hoofdstuk opgesomd. Met de opmerkingen op het voorgaande actieplan in het achterhoofd wordt het nieuwe actieplan opgesteld. Aan de hand van de opsommingen met nieuwe acties en een brainstorm wordt een lijst samengesteld van mogelijke acties voor het nieuwe actieplan.

2.1 Interne gesprekken

Binnen de gemeente is de evaluatie gehouden met Yvonne de Nijs, Suus Terpstra, John Mandemakers en Martien van Eekelen. Dit heeft een lijst met nieuwe ideeën opgeleverd.

Leerpunten;

- Het is lastig om acties SMART te maken, waardoor de uitwerking en uitvoering moeizaam zijn verlopen. Doelstelling waren te groot en te complex.
- Minder acties organiseren om de kwaliteit te waarborgen. In het actieplan biodiversiteit 2021-2022 zijn van de 57 genoemde acties maar 23 acties uitgevoerd.
- Alleen samenwerken met partners waar onderling vertrouwen is. Dit om te voorkomen dat acties vertragen of stopgezet worden, zoals in het verleden wel gebeurde.
- Er was te weinig ambtelijke capaciteit beschikbaar om te communiceren bij acties. De acties waren bekend bij het publiek, maar zorgden er niet voor dat de mensen ook massaal meededen.
- Het plan moet meer gaan leven binnen de gemeente. Er moet ambtelijk en bestuurlijk meer aandacht aan worden besteed.
- Er moet over de lange termijn nagedacht worden bij acties. Vooral aan het beheer wordt geen aandacht besteed. Dit heeft ook invloed op de begroting; acties vallen nu duurder uit.
- Groenpartners actief betrokken houden.
- De beleidsplannen en visies zijn dubbelop. Een concreet actieplan inclusief uitvoering ontbreekt.
- Er is veel overleg geweest met diverse partijen, maar daarop is vervolgens geen actie ondernomen.
- Kiezen tussen het loslaten van het Oranjetipje als ambassadeursoort óf hier meer mee doen. Dat kan door in het groenbeleid en -beheer en de uitvoering veel meer te richten op het behoud (van de leefomgeving) van het Oranjetipje. Nu wordt er te weinig aan gedaan. Ook communicatie moet hier onderdeel van zijn.

Nieuwe acties die vanuit interne gesprekken zijn aangedragen:

- Maandelijks nieuwsblad voor basisscholen, met hierin aandacht voor de ambassadeursoort.
- Het thema biodiversiteit meenemen bij nieuwbouwprojecten binnen de gemeente.
- Minimaal 3.000 m² kruidenrijk mengsel inzaaien, met informatiebord.
- Geveltuinjes stimuleren.
- Gastlessen op scholen om bewustwording te creëren.
- Organiseren van groene speur- en/of pluktochten.
- Sinusbeheer toepassen in bermen.
- Maai de maand mei niet (maai mei niet).
- Aanleggen natuurlijke oever in de Brandput in Lage Zwaluwe c.q. minimaal 100 m² natuurlijke oever aanleggen.
- Het adopteren van boomspiegels.
- Locaties aanwijzen ten behoeve van monitoring en dataregistratie.
- Alle kernen voorzien van minimaal 1 insectenhotel met ten minste 1000 m² kruidenrijk gazon.
- Maken en plaatsen van nestkasten en insectenhôtels.

2.2 Externe gesprekken

Er zijn gesprekken gevoerd met de verschillende groenpartners. Er is gesproken met Stichting De AmerkantOp, de Madese NatuurVrienden, Platform Kiemkracht Drimmelen, Agrarische Natuurvereniging Drimmelen & Moerdijk e.o, ZLTO Amerstreek, Stichting Bei en Waterschap Brabantse Delta. Ook hier kwamen diverse leerpunten en ideeën voor nieuwe acties naar voren.

Leerpunten:

- Groenoverleggen zijn niet echt nuttig. Er wordt veel gepraat, maar het leidt tot weinig actie.
- Het betrekken van andere natuurverenigingen is zinvol om een breder draagvlak te creëren.
- Pas acties toe op plaatsen waar ze horen, bijvoorbeeld geen voedselbos in het buitengebied maar passende landschappelijke elementen.
- Er is teveel beleid en te weinig actie vanuit de gemeente.
- Voorgaande plannen zijn niet concreet genoeg.

Nieuwe acties die vanuit externe gesprekken zijn aangedragen:

- Experimenttelers, het stimuleren van boeren om divers te telen.
- Gemeentelijke website of themapagina opzetten gericht op biodiversiteit.
- Deelname aan NK Tegelwippen en verrijken met andere plantenpakketten en dergelijke.
- Plantenactie met groene gevels inclusief mogelijk maken geveltuinen.
- QR codes met informatie plaatsen bij bermen.
- Elke school krijgt een vlindertuin.
- Communicatie stimulans voor de Kinderboomkwekerij om kinderen meer te laten bewegen.
- Organiseren van voedselbostocht.
- Deelname aan ErvenPlus en/of Natuur in de Wijk.
- Promoten van de tuinklimaatcoach.
- Aanleggen van diverse poelen.
- Fietstunnel bij de put natuurinclusief maken.
- Meer bomen/dorpsbosjes planten in de kernen.
- Stimuleren van koolstofvastlegging bij agrariërs.
- Financiële compensatie voor aanleg en beheer groenelementen op boerenland.
- Bestaande groenplekken binnen de gemeente opwaarderen met meerlaags groen en informatieborden.
- Plaatsen van extra heesters.
- Maken van een folder over biodiversiteit en deze onder andere toevoegen in het welkomstpakket.
- Voor iedere geboorte een inheemse geboorteboom of geboortestruik aan de ouders/verzorgers verstrekken.
- B-watervangen in het buitengebied ecologisch beheeren (50% laten staan in plaats van 25%).

2.3 Conclusie

Zowel vanuit de ambtelijke organisatie als vanuit de groenpartners is aangegeven dat er veel wordt overlegd, maar dat er weinig concrete acties worden uitgevoerd. Gebleken is dat veel acties niet concreet genoeg zijn opgeschreven, waardoor deze niet zijn opgepakt of onvoldoende meetbaar zijn. Het is daardoor vereist dat nieuwe acties SMART zijn. Bovendien is het noodzakelijk dat de overleggen zinvoller worden en dat de gesprekken resulteren in daadkracht. Daarnaast moet er duidelijker gecommuniceerd worden met de verschillende partijen en is het zaak dat de initiatieven breed worden gedeeld met de inwoners. Zij moeten daarnaast betrokken blijven om zo een hogere opkomst/deelname te bewerkstelligen. Ook is het belangrijk om met (groen)partners te werken waar onderling vertrouwen is. Op deze manier is er meer kwaliteit te behalen en kunnen plannen worden gehaald. Tot slot is de voorkeur uitgesproken om het actieplan niet specifiek te richten op het Oranjetipje. Voorliggend actieplan richt zich op de algehele biodiversiteit en niet op één specifieke doelsoort.

3. Actieprogramma

In dit hoofdstuk worden alle acties die op de kalender van het biodiversiteitsplan 2024-2025 van gemeente Drimmelen staan nader beschreven.

3.1 NK Tegelwippen

In 2023 hebben wij voor het eerst meegedaan aan het NK Tegelwippen: een landelijke wedstrijd waarbij gemeenten het tegen elkaar opnemen om zoveel mogelijk tegels te wippen. Het wippen van tegels en het plaatsen van beplanting zorgt voor minder wateroverlast en meer verkoeling. Meer beplanting zorgt ook voor een betere leefomgeving voor vogels, insecten en kleine zoogdieren. Een verdienstelijke 31^e plaats van de 106 deelnemende gemeenten in de categorie kleine gemeenten was het resultaat.

Dit jaar en volgend jaar gaan we opnieuw deelnemen aan het NK Tegelwippen. Meedoen is leuk, maar we willen de komende twee jaar hoger eindigen dan het afgelopen jaar. We gaan het belang van ontharden en vergroenen verder onder de aandacht brengen bij onze inwoners. Samen met de Madese Natuurvrienden en De Bruijn Dier & Tuin gaan we een plantgoedactie opzetten. De Madese Natuurvrienden stellen hiervoor een plantenpakket samen en zorgen voor de levering. Bij interesse in een plantenpakket kunnen inwoners zich via een inschrijfformulier aanmelden. De gemeente stelt het inschrijfformulier beschikbaar. Inwoners kunnen op een vooraf bepaalde dag (medio april) tegels inleveren bij de Madese Natuurvrienden. De Madese Natuurvrienden kunnen deze tegels weer hergebruiken op Natuurpark De Liniehof door schanskorven te vullen. De schanskorven worden geplaatst op de oevers van de waterpartijen. Daarmee wordt voorkomen dat er teveel gronddeeltjes in de waterpartij komen en deze uiteindelijk dichtslibt. Door de schanskorven met tegels te vullen, ontstaat bovendien een nieuwe biotoop en hergebruiken we tegels. We koppelen wel een maximum oppervlak van 2 m² aan het aantal tegels dat inwoners mogen inleveren. Tot slot wijzen we deelnemers bij de uitgifte van de plantenpakketten op de mogelijkheid om gratis advies te krijgen van de tuinklimaatcoach. Hiervoor geven we een folder van de tuinklimaatcoach mee.

Ook organiseren we minimaal één 'tegeldumpdag' op de milieustraat en communiceren we op structurele wijze over het belang van vergroenen. We streven ernaar om dit in het najaar te doen. De gemeente draagt haar steentje actief bij door bij eigen projecten in de openbare ruimte nadrukkelijk te kijken waar extra vergroening mogelijk is. Eventuele eigen ontstenings-projecten voeren we zelf in bij de organisatie van het NK Tegelwippen. Bovendien gaan we op pad met Stichting Bei om te kijken welke stoepen wel erg breed zijn en bij een reconstructie alvast in beeld zijn om te vergroenen.

Tot slot verruimen we mogelijkheden van het Energie Bespaar Team. Het Energie Bespaar Team komt bij onze inwoners thuis, met als doel kleine isolerende maatregelen uit te voeren en is onderdeel van het isolatieprogramma. In het kader van "we zijn er nu toch" onderzoeken we bij de inwoners of zij ook behoefte hebben aan het ontstenen en het vergroenen van hun tuin. Op particuliere terreinen is qua vergroening, biodiversiteit en klimaatadaptatie nog een hoop te winnen. Mogelijk dat de behoefte bij de inwoners er wel is, maar de financiële middelen bijvoorbeeld ontbreken. Indien bij de inwoners behoefte is aan extra beplanting in de tuin, willen we verregaand maatwerk leveren en 1 m² van de tuin aanpakken. We wippen 1 m² tegels en brengen hier beplanting voor terug. De gewipte tegels melden we zelf aan bij het NK Tegelwippen. Met Tuincentrum Sonneveld hebben we afspraken gemaakt voor het snel kunnen leveren van beplanting en stellen we een wisselend pakket van circa 10 planten/heesters samen. Deze planten dragen bij aan de biodiversiteit, bijvoorbeeld omdat de vruchten of bloemen voeding bieden aan vogels en insecten. Mochten de betreffende inwoners meer behoefte aan informatie hebben, wijzen we op de mogelijkheid om gratis advies te krijgen van de tuinklimaatcoach. Voor het totale NK Tegelwippen nemen we een budget op van € 5.000,-. Dit budget volgt uit het budget vanuit het Water- en Rioleringsplan (WRP).

3.2 Schoolpleinen vergroenen

Diverse basisscholen binnen de gemeente hebben al stappen gezet om hun schoolpleinen te vergroenen. Daar zijn we ontzettend blij mee. Toch hebben een aantal scholen om verschillende redenen nog relatief versteende schoolpleinen. Om óók die scholen te stimuleren, willen we het gesprek met de scholen aan gaan en kijken hoe we ze kunnen helpen om toch de stap naar vergroening te zetten. Wat is hier voor nodig en waar kunnen we deze scholen bij ondersteunen? Een groen schoolplein is immers niet alleen maar een fijne plek voor kinderen, maar ook voor planten en dieren. Vogels, vlinders en bijen vinden er een plek om te leven en te eten. Op een groen schoolplein maken kinderen spelenderwijs kennis met allerlei planten- en diersoorten. Zowel voor de biodiversiteit als voor voorlichting/lessen zien we het vergroenen van een schoolplein als een win-winsituatie.

Inmiddels hebben we met basisschool de Zeggewijzer, basisschool Zonzeel en basisschool De Grienden gesproken. Basisschool de Zeggewijzer is al concreet bezig met de uitwerking van de plannen en is voornemens om dit voorjaar het schoolplein aan te pakken. Hier stellen we alleen budget beschikbaar. Bij basisschool Zonzeel gaan we actief op zoek naar mogelijkheden, al is er op het schoolplein maar relatief weinig ruimte. Mogelijkerwijs kan dit ook betekenen dat we de groenstrook naast de school biodiverser in gaan richten. Daar gaan we komende tijd onderzoek naar doen. Basisschool de Grienden staat nog aan het begin van de planvorming. Met het schoolbestuur onderzoeken we komend jaar welke bijdragen we kunnen leveren. Bij de eventuele aanleg bekijken we wat de groenpartners/vrijwilligers kunnen leveren c.q. of zij een lespakket kunnen verzorgen waarbij de leerlingen leren over de nut en noodzaak van onder andere wilde bijen en vlinders. De nadere uitwerking volgt nog. Tot slot heeft Stichting Bei op het Dongemond college aan de Crullaan een groot platsoenvak aangeplant. Hiervoor hebben we financiële middelen beschikbaar gesteld. Tot slot blijven we in 2024 actief scholen benaderen en stellen we ook in 2025 budget beschikbaar voor het vergroenen van schoolpleinen.

Qua financiering gebruiken we voornamelijk het budget van circa € 20.000,- voor schoolpleinen. Dit vullen we nog aan met € 2.500,- uit het budget 'vergroten biodiversiteit' om kleine vergroeningsacties met bijvoorbeeld Stichting Bei te kunnen financieren. Daarnaast onderzoeken we of we gebruik kunnen maken van de provinciale subsidieregeling. De ervaring leert dat deze subsidiepot (van in totaal €250.000,-) snel leeg is. De provincie zal de pot in 2025 t/m 2027 jaarlijks opnieuw openstellen met wederom €250.000,- per jaar.

3.3 Natuurinclusief bouwen en wonen

Wij willen graag een duurzame blauwgroene gemeente zijn met een goed leefklimaat en een hoge belevingswaarde, nu en in de toekomst. In ons coalitieakkoord "Bouwen aan een duurzaam, sociaal en veilig Drimmelen" (2022 – 2026) is benoemd dat we natuurinclusief bouwen en onze hoogwaardige natuur willen behouden. In verschillende programma's staat al vermeld dat we natuurinclusief bouwen, maar wat 'natuurinclusief bouwen en wonen' precies inhoudt en op welke wijze we hier invulling aan willen geven is vooralsnog onbekend. Met een beleidsnotitie en maatregelencatalogus (inclusief prijsbepaling, eisen en randvoorwaarden aanleg maatregel) willen we hier antwoord op geven. Gedacht kan worden aan het standaard inbouwen van nestkasten voor gier- en huiszwaluwen en vleermuizen, maar ook dak- en gevelgroen spelen een belangrijke rol bij natuurinclusief bouwen. Samen met het bedrijf Nest Natuurinclusief zijn we inmiddels aan de slag gegaan om een beleidsnotitie te maken. Bij de totstandkoming raadplegen we onze groenpartners en plegen we marktconsultatie met bouwbedrijven, aannemers, projectontwikkelaars, architecten en de woningbouwvereniging. Kiemkracht Drimmelen, Stichting Bei en Madese Natuurvrienden klankborden we. Voor de totstandkoming van de beleidsnotitie, inclusief maatregelencatalogus hebben we in 2024 een budget opgenomen van € 15.000,-. In 2025 gaan we actief kijken naar wijken waar nog relatief weinig natuurinclusieve maatregelen zijn uitgevoerd.

3.4 Verbeteren biodiversiteit in de Brandput Lage Zwaluwe

Al jaren is bekend dat de Brandput aan de Vijverstraat in Lage Zwaluwe van slechte kwaliteit is, met blauwalg en verstikking van het bodemleven tot gevolg. Om de waterkwaliteit, alsmede de biodiversiteit van de Brandput te verbeteren denken we na over verschillende mogelijkheden. Eén daarvan is het aanleggen van een natuurvriendelijke oever, eventueel in combinatie met drijvende planteneilanden.

Een natuurvriendelijke oever is een geleidelijk aflopende overgang van land naar water, waar waterplanten en -dieren kunnen leven. Met het aanleggen van de natuurvriendelijke oever verontdiepen we het natte profiel van de oevers, zodat een 'plas-draszone' ontstaat. De steile oever, zoals nu het geval is in de Brandput, biedt amper leefmogelijkheden voor diverse planten, vissen en andere waterdieren. Bij een natuurvriendelijke oever is die ruimte er wel. Planten trekken verschillende kleine waterdiertjes, vissen, insecten, vogels en zoogdieren aan, die er voedsel kunnen zoeken, schuilen of zich voortplanten. Bovendien hebben veel waterplanten een zuiverende werking. Ze zijn naast de esthetische waarde ook goed voor de waterkwaliteit.

HelkantPlant Hooge Zwaluwe kan een ontwerp maken en een natuurvriendelijke oever aanleggen. Ook ontwerpen en construeren zij de drijvende planteneilanden zelf, waarbij ze momenteel elders pilotprojecten uitvoeren met kurk (volledig biobased). De natuurvriendelijke oever in combinatie met drijvende planteneilanden in de Brandput vormt daardoor een testlocatie. Mogelijkerwijs dat dit voor de toekomst een opmaak is voor meer natuurvriendelijke oevers c.q. drijvende planteneilanden binnen onze gemeente. Voor het aanleggen van de natuurvriendelijke oever en drijvende planteneilanden reserveren we in 2024 een budget van € 10.000,-. In 2025 nemen we € 2.000,- voor eventuele aanplant en beheer. Uitgangspunt is dat we bij het maaien 50% van de begroeiing per jaar laten staan.

Communicatie met bewoners en de visvereniging, en afstemming met en goedkeuring van het Waterschap Brabantse Delta is van essentieel belang. De Brandput in Lage Zwaluwe vormt namelijk in de legger van het Waterschap Brabantse Delta een A-watgang. Dit betekent dat voordat een natuurvriendelijke oever of drijvende planteneilanden die mogelijk van invloed zijn op de watgang mogen worden aangelegd een vergunning van het Waterschap Brabantse Delta is benodigd. De gesprekken met het waterschap lopen, maar dit is een lang traject, waar voorliggend actieplan niet op kan wachten. We hebben deze actie wel opgenomen, maar het zal nog moeten blijken of hij daadwerkelijk uitgevoerd kan worden.

3.5 ErvenPlus

ErvenPlus 4.0 is een project van Brabants Landschap, Gemeente Drimmelen en Madese Natuurvrienden en richt zich op het buitengebied. Het project zorgt voor verbetering van het leefgebied van erfbewonende diersoorten zoals zwaluwen, huismus, uilen en vleermuizen. Deze soorten zijn afhankelijk van erven en het aangrenzende boerenland. Daar vinden ze voedsel, schuil- en nestgelegenheden. Doordat boerenerven de afgelopen tientallen jaren steeds 'netter' en grijzer zijn geworden zijn deze plekken nu minder geschikt voor deze diersoorten. Dat is jammer en problematisch, want zo gaan veel erfbewonende soorten al jaren in aantallen achteruit.

Via ErvenPlus wordt deze achteruitgang onder de aandacht gebracht en worden maatregelen genomen om het leefgebied van deze soorten te verbeteren. Bestaande erven krijgen dankzij het project een plus voor meer biodiversiteit. Bovendien maakt de inheemse streekeigen beplanting het buitengebied aantrekkelijker. Brabants Landschap voert, samen met Madese Natuurvrienden, het project uit. Madese Natuurvrienden zijn primair verantwoordelijk voor het uitvoeren van de erfscans. Samen met het Brabants Landschap worden de boerenerven ingericht en vindt monitoring plaats. De gemeente stelt een budget van € 7.500,- per jaar beschikbaar. We streven ernaar om minimaal 15 percelen binnen twee jaar uit te voeren. Zodra het project gaat lopen, communiceren we hierover op de gemeentelijke communicatiekanalen en kunnen geïnteresseerden zich aanmelden.

3.6 Geboorteboom of -struik

Gemeente Drimmelen wil een geboorteboom of -struik aan elke nieuw geboren inwoner van Drimmelen schenken. De geboorte van een kind is een bijzondere gebeurtenis en daar willen we bij stil staan. Een boom of struik staat symbool voor groei, bloei en ontwikkeling, maar ook voor de wens dat kinderen in een groene, gezonde en biodiverse leefomgeving kunnen opgroeien. Het vertegenwoordigt het begin van een nieuw leven en de hoop op een gezonde en voorspoedige toekomst van het kind en kan daarmee een blijvende herinnering vormen. Daar willen we als gemeente graag een bijdragen aan leveren. De ouders/verzorgers van ieder kindje dat vanaf 1 januari 2024 is geboren en inwoner is van gemeente Drimmelen kunnen bij Nieuwesteeg Tuinplanten in Terheijden een geboorteboom of geboortestruik ophalen.

Op het moment dat een kindje wordt geboren, ongeacht de locatie van geboorte (binnen of buiten de gemeente) wordt deze persoon bijgeschreven in de Basisregistratie Personen (BRP). De ouders/verzorgers krijgen van deze wijziging een brief. Als bijlage bij de brief voegen we een extra brief toe met uitleg en de mogelijkheid om bij Nieuwesteeg Tuinplanten een geboorteboom of geboortestruik op te halen. Deze brief voorzien we van gemeentestempel en datum, zodat de ouders/verzorgers op een simpele manier een unieke 'coupon' krijgen. De brief moeten de ouders/verzorgers meenemen naar Nieuwesteeg Tuinplanten en deze ter plaatse inleveren. Bij het ophalen van de geboorteboom- of struik attenderen we de ouders/verzorgers op de mogelijkheid om gratis advies in te winnen bij de tuinklimaatcoach. De folder van de tuinklimaatcoach geven we mee.

Met deze brief kunnen we precies zien hoeveel geboortebomen of geboortestruiken worden opgehaald. Omdat het biodiversiteitsactieplan later dan 1 januari 2024 is vastgesteld, brengen we de ouders/verzorgers met terugwerkende kracht op de hoogte. Zo kunnen zij ook nog gebruik maken de regeling. Afgelopen jaar zijn er circa 215 geboortes toegevoegd aan het BRP. Wij verwachten echter dat niet alle ouders en/of verzorgers behoefte hebben aan een geboorteboom- of struik. We houden rekening dat we voor 150 kinderen een geboorteboom- of struik kunnen uitdelen. Het budget ramen we daardoor op € 2.500,- per jaar.

3.7 Kruidenrijk grasland

Binnen onze gemeente kennen we relatief veel graslanden, welke in eigendom zijn van agrariërs. Sinds enkele jaren is, onder meer door initiatief van LTO en Urgenda, het gebruik van kruidenrijke graszaadmengsels breed verspreid in Nederland. Binnen onze gemeente zijn er ook verschillende agrariërs die reeds enkele hectares kruidenrijk grasland beheren. Naast verschillende grassoorten bestaan deze mengsels uit meerdere kruiden, onder andere verschillende soorten klavers, smalle weegbree en chicorei. Met de ZLTO Amerstreek, ANV en Stichting de AmerkantOp spreken we af dat zij actief gaan zoeken naar agrariërs die hier interesse in hebben. De geschatte kosten bedragen ca. € 300,- per hectare. Om de doelstelling van 5 hectare per jaar te halen is een minimaal budget van € 1.500,- per jaar benodigd. Dit betreft een relatief klein bedrag met een grote impact qua oppervlak. Uitgangspunt is dat we meerdere ondernemers bereiken. Niet alle kruidenrijke mengsels mogen dus naar één agrariër gaan. We onderzoeken daarbij nog of we ook kruidenrijke mengsels voor akkerranden bij zowel veehouders als akkerbouwers (via STILA) kunnen aanbieden. Als gemeente stellen we in ieder geval het budget beschikbaar. In afstemming met de ZLTO Amerstreek en ANV gebruiken we hun netwerk en communicatiemiddelen om deze actie onder de aandacht te brengen. We onderzoeken hierbij nog de mogelijkheid om de kruidenmengsels lokaal in te kunnen kopen bij bijvoorbeeld De Bruijn Dier & Tuin.

3.8 Opwaarderen en omvormen van minimaal 1 rotonde en/of gazon van 1000 m²

Afgelopen jaar hebben we enkele locaties omgevormd van gazon naar kruidenrijk grasland. Deze locaties zijn voorzien van een informatiebordje met QR-code. In Terheijden (Vlasweel en Liesveld) en Lage Zwaluwe (Ganshoeksingel) is er voor gekozen om een kruidenrijk mengsel in te zaaien, in Made (gemeentehuis) geven we de kruiden die al aanwezig zijn in het bestaande gazon de kans om tot bloei te komen door slechts 1 of 2 keer per jaar gefaseerd te maaien. De locaties in Terheijden zijn gelegen op zandige grond, de locatie in Lage Zwaluwe op kleigrond. Het resultaat van het kruidenrijk mengsel zal op elk bodemtype anders zijn. Komende jaren bekijken we wat het effect is en of er een grotere

diversiteit aan beplanting is opgekomen. Indien blijkt dat dit effect heeft, bekijken we in 2025 of het budget voor verbetervoorstellen ingezet kan worden om meerdere gazons om te vormen naar kruidenrijk grasland. Mogelijk kan het project Natuur in de Wijk gebruikt worden als koppelkans, waarbij het bepalen van locaties en het regelen van de uitvoering gelijktijdig opgepakt wordt. Een bloemrijk grasland draagt immers meer bij aan de biodiversiteit dan een monotoon gazon. Het omvormen van gazons naar kruidenrijk grasland zal dan ook een positieve bijdrage leveren aan het herstel van de biodiversiteit.

De rotondes aan de Tuinbouwweg – Sluizeweg en Tuinbouwweg – Steelhovensedijk in Made bestaan ieder voor 414m² uit gras (gecombineerd met knotwilgen). Deze rotondes zijn zichtbepalend en vormen enkele van de entrees van onze gemeente. Naast een belangrijke verkeersfunctie, zijn deze rotondes ook een blikvanger voor inwoners en bezoekers. Door de rotondes om te vormen naar bloemrijk grasland gecombineerd met Stinzenbollen bieden we voor bijen, vlinders en andere insecten al vanaf het vroege voorjaar meer voedsel en schuilgelegenheden en tegelijkertijd verhogen we de esthetische waarde en laten we aan onze inwoners zien hoe wij beogen de biodiversiteit te versterken.

De Rotondespecialist is het bedrijf dat binnen onze gemeente de rotondes exploiteert en de reclame en het onderhoud verzorgt. Dit betekent dat wij verantwoordelijk zijn voor de aanschaf en aanleg van bloembollen en een kruidenmengsel, het beheer wordt verzorgd door de Rotondespecialist. Het beheer van kruidenrijk grasland is aanzienlijk hoger dan dat van gazon. Voordat er wijzigingen worden gemaakt aan de inrichting van de rotondes die gevolgen hebben voor het beheer, dienen we dit te overleggen met Rotondespecialist. Met de Rotondespecialist is besproken dat er minimaal 1 rotonde per jaar gerenoveerd zal worden. We verwachten geen bezwaar voor het omvormen naar kruidenrijk grasland. Voor de rotondes nemen we het resterende budget op van €10.000,-. Uit offertes is inmiddels gebleken dat de aanlegkosten iets hoger liggen. Eventuele tekorten vullen we aan met het budget voor de omvorming van rotondes.

Tot slot bekijken we – indien het budgettair mogelijk is – om samen met Stichting Bei grasvelden te voorzien van een aantal plantvakken met daarin groepjes diverse struiken. Binnen onze gemeente zijn diverse grasveldjes die opgefleurd kunnen worden met één of meerdere vakken.

3.9 Stimulering koolstofvastlegging bij agrariërs

Landbouwgrond is bij uitstek geschikt voor het opvangen van CO₂. De gemeente en ZLTO Amerstreek willen de vastlegging in grond, ook wel Carbon Farming genoemd, stimuleren door het 'koolstofboeren' (financieel) aantrekkelijk(er) te maken. Koolstofboeren werkt volgens een volledig natuurlijk principe: planten hebben CO₂, water en zon nodig om te groeien en zetten dit om in zuurstof en biomassa (bladeren, stengels, wortels, vruchten et cetera). Een deel van deze biomassa dient na het oogsten als voedsel voor de mens of als voer voor dieren. Maar niet alle biomassa wordt geoogst. Een deel blijft achter op het land en komt als organische stof in de bodem terecht en voedt hiermee het bodemleven.

Wereldwijd zijn verschillende Carbon Farming technieken ontwikkeld die één ding met elkaar gemeen hebben: duurzaam bodembeheer. Steeds meer agrariërs gaan bijvoorbeeld over tot het inzaaien van een zogenaamde groenbemester. Deze wordt niet geoogst, maar in het voorjaar in de bodem verwerkt, net zoals de CO₂ die in dit gewas is vastgelegd. Op deze manier wordt de CO₂ opgeslagen in de bodem. Daarnaast zorgt deze manier van werken voor meer organische stof in de bodem. Dit is voeding voor het bodemleven en zorgt voor een gezondere bodem, verbeterde biodiversiteit en is goed voor het klimaat. Koolstofboeren vraagt daarentegen wel iets van de agrariër. Vaak betekent het een complete verandering van de bedrijfsvoering. Dat vormt een risico, waardoor er binnen onze gemeente nog relatief weinig gebruik van wordt gemaakt.

Voor het stimuleren van koolstofvastlegging bij agrariërs zien we graag dat lokale bedrijven hun CO₂ compensatie koppelen aan de koolstofopbouw in de bodem. Om zover te komen hebben we enerzijds geïnteresseerde bedrijven nodig die hun CO₂ willen of moeten compenseren. Daarnaast zijn financiële middelen nodig om het geheel te organiseren en gecertificeerd te krijgen. In overleg met ZLTO Amerstreek is bepaald dat ZLTO (Den Bosch) een dergelijke opdracht zou kunnen uitvoeren. De kosten per agrariër bedragen circa € 2.000,-. Omdat we koolstofboeren als een goede mogelijkheid zien om

enerzijds het bodenleven te verbeteren, anderzijds om opwarming tegen te gaan, willen we hier aan deelnemen. We zien dit als proef om te kijken of er animo voor is en dit helpt bij de transitie naar een duurzamere vorm van landbouw. Daarom stellen we in 2024 € 6.000,- en in 2025 € 4.000,- beschikbaar (drie agrariërs in 2024 en twee agrariërs in 2025). De gemeente zoekt tijdens dit project actief naar bedrijven die hun CO2 willen of moeten compenseren. ZLTO Amerstreek heeft de taak om agrariërs te vinden die hieraan deel willen nemen. Hierbij is de afspraak gemaakt dat als agrariërs hieraan mee willen doen, ze ook worden geacht hun inspanningen te verrichten. Volgt deze inspanning niet, dan volgt er ook geen financiële compensatie.

3.10 Tuinklimaatcoach

Al enkele jaren kunnen geïnteresseerde inwoners advies krijgen van een gratis tuinklimaatcoach. Deze coach kijkt naar de mogelijkheden die een tuin biedt voor klimaatadaptatie en biodiversiteit. We houden daarbij steeds meer rekening met biodiversiteit en klimaatverandering en beogen hiermee private percelen steeds groener te maken. De tuinklimaatcoach scant de tuin op mogelijkheden voor verbetering van biodiversiteit en klimaatadaptatie en brengt hierover een advies uit. Met dat advies kunnen inwoners vervolgens zelf aan de slag gaan. Voor de tuinklimaatcoach werken we samen met de Kiemkracht Drimmelen en Madese Natuurvrienden. Deze groene organisaties voeren de scans uit en geven gratis advies. Het afgelopen jaar hebben we echter gemerkt dat er weinig tot geen gebruik wordt gemaakt van de tuinklimaatcoach. Dit komt omdat er geen bekendheid aan is gegeven. Om de tuinklimaatcoach opnieuw onder de aandacht te brengen, gaan we hierover iedere maand via de gemeentelijke kanalen communiceren. Ook wijzen we bij diverse acties op de mogelijkheid om de tuinklimaatcoach in te schakelen voor advies. Omdat deze actie gericht is op communicatie nemen we hier geen budget voor op.

3.11 Fruitbomenactie

Naast het maken van de beleidsnotitie over natuurinclusief bouwen, willen we ook directe maatregelen treffen die een bijdrage leveren aan natuurinclusiviteit binnen bestaande buurten. Een relatief eenvoudige manier die een positieve bijdrage levert voor vogels en insecten is het aanplanten van fruitbomen op particuliere terreinen. Daarom zijn we voornemens om een fruitbomenactie te organiseren. Een fruitboompje vormt daarmee een kleine 'stapsteen' in de buurt en draagt bij aan een toekomstbestendige leefomgeving voor zowel mens als dier. Van fruitbomen kunnen we namelijk het hele jaar genieten: bloesem in het voorjaar, een stukje verkoeling in de zomer en fruit uit eigen tuin in het najaar. Met de actie willen we twee vliegen in één klap slaan, namelijk verbeteren van de gezondheid van onze inwoners en de biodiversiteit verbeteren. Omdat het aanplanten van fruitbomen niet het hele jaar door kan, willen we deze actie starten aan het eind van de herfst. We denken aan november, omdat onze inwoners in december over het algemeen al een drukke tijd hebben. Samen met Tuincentrum Sonneveld gaan we deze actie verder opzetten, waarbij de gemeente de helft van de aanschafwaarden voor haar rekening neemt. Bij uitgifte van de fruitboompjes en bessenstruiken promoten we weer de mogelijkheid om advies in te winnen bij de tuinklimaatcoach. De folder van de tuinklimaatcoach delen we uit bij uitlevering. We reserveren hier in 2024 en 2025 een budget van € 2.500,- voor. Binnen Natuur in de Wijk zijn er ook enkele honderden lage fruitboompjes en bessenstruiken beschikbaar. Natuur in de Wijk zou deze actie kunnen ondersteunen in het vinden van de juiste locaties of het thuisbezorgen van de boompjes.

3.12 Workshop nestkasten en insectenhôtels maken

Zowel in 2024 als in 2025 gaan we, in samenwerking met Kiemkracht Drimmelen en De Bruijn Dier & Tuin een workshop nestkasten en insectenhôtels maken organiseren. We vragen Stichting Bei om advies te geven wat juist wel en wat niet goed is. Op de markt zijn immers veel insectenhôtels te vinden die feitelijk helemaal niet goed zijn voor bijen, vlinders en andere insecten. De workshop richt zich op kinderen en hun ouders. Tijdens de workshop leren we de kinderen en ouders waarom (solitaire) bijen, vlinders en andere insecten zo belangrijk zijn voor ons ecosysteem. En wat ze nodig hebben om te overleven: voedsel (bloemen en vaste planten) en een plek om te wonen. De workshops vinden plaats op het terrein van de Bruijn Dier & Tuin. Zij zorgen ook voor de juiste materialen. Kiemkracht Drimmelen helpt in principe een handje bij het verzorgen van de workshop. De gemeente betaalt de materialen en zorgt voor een juiste communicatie. Voor de workshops reserveren we een bedrag van € 1.000,- per jaar.

3.13 Natuur in de Wijk

Biodiversiteit is niet alleen iets van het buitengebied. Ook op plekken waar veel mensen wonen, in onze dorpen en steden, is natuur te vinden. Sommige soorten hebben zelfs een voorkeur voor dit type landschap. Maar net als in het buitengebied is er wrijving tussen de manier hoe wij onze leefomgeving inrichten en wat de planten en dieren nodig hebben om te kunnen overleven. Het project 'Natuur in de Wijk' houdt zich bezig met dit raakvlak. Samen met bewoners wordt actie ondernomen om stadsnatuur te versterken. Bijvoorbeeld door het ophangen van kasten voor vleermuizen en gierzwaluwen en het aanplanten van bessenstruiken en bloeiende vaste planten. Het is waardevol om de acties van Natuur in de Wijk te combineren met overige acties. Bijvoorbeeld door deelnemers van Natuur in de Wijk ook te wijzen op de tuinklimaatcoach, of door deelnemers van de tuinklimaatcoach gratis planten te leveren vanuit Natuur in de Wijk. Feitelijk vormt Natuur in de Wijk de stedelijke tegenhanger van het project Ervenplus. Door aan beide projecten deel te nemen bereiken we het gehele grondgebied van de gemeente. Orbis is penvoerder van het project Natuur in de Wijk. De ecologen van Natuurbalans-Limes Divergens verzorgen het benodigde ecologische onderzoek. Het project wordt grotendeels gefinancierd door de provincie Noord-Brabant, vanuit de subsidie 'biodiversiteit en leefgebieden'. De gemeente faciliteert en communiceert over het project en stelt een budget van € 10.000,- in 2025 beschikbaar voor de vereiste cofinanciering.

3.14 Geveltuintjes en groene gevel pakketten

Een geveltuintje is een smal strookje beplanting tegen de voorgevel van een woning, gelegen in de openbare ruimte, welke onderhouden wordt door de bewoner van dat huis. Ondanks dat geveltuinen klein van omvang zijn, dragen ze bij aan minder wateroverlast, loopt de temperatuur op hete dagen minder hoog op dan in een stenen straat en zijn de planten en bloemen goed voor vlinders en bijen. In de subsidieregeling groene daken en gevels is bovendien een mogelijkheid om subsidie te verkrijgen voor groene gevels. Daar is nog geen gebruik van gemaakt, waardoor we dit opnieuw onder de aandacht moeten brengen. Bovendien, voordat we geveltuinen willen toestaan, moeten we nadenken over basisregels. Geveltuinen moeten bijvoorbeeld geen hinder opleveren. Ook voor (visueel) gehandicapten moet het veilig zijn en inwoners moeten er langs kunnen met bijvoorbeeld een rollator of een kinderwagen. Ook moeten we nadenken hoe groot en diep een geveltuin mag zijn en wie verantwoordelijk is als bijvoorbeeld kabels en leidingen worden geraakt. Strikt genomen mogen op grond van afdeling 5, artikel 2.10 en 2.11 Algemene Plaatselijke Verordening (APV) geveltuinen zelfs niet worden aangelegd, omdat dit de publieke functie van de weg vermindert. De mogelijkheid om geveltuinen aan te leggen moet daarom expliciet worden toegestaan. Daarom maken we in 2024 een beleidsnotitie onder welke voorwaarden we geveltuinen mogelijk willen maken. In 2025 willen we de aanleg van geveltuinen verder promoten met een actie met gevelpakketten en opgaand groen. De tuinklimaatcoaches kunnen dit – als ze bij onze inwoners zijn – verder promoten. Groene gevels en opgaand groen leveren immers een aanzienlijke bijdrage om onze dorpen klimaatbestendiger te maken en de biodiversiteit te verbeteren. Mede daardoor hebben we een klimaatsubsidie voor onder andere groene gevels. Van de subsidie voor groene gevels is in 2023 echter geen gebruik gemaakt. De gevelpakketten actie voeren we uit in samenwerking met de Madese Natuurvrienden. We nemen hier een budget op van € 2.000,- en volgt uit de budgetten uit het Water- en Rioleringsplan (WRP).

3.15 Biodiversiteit op gemeentelijke website

Het afgelopen jaar hebben we gemerkt dat de gemeentelijke website verouderd is. Relevante informatie over biodiversiteit binnen de gemeente Drimmelen is moeilijk vindbaar, niet up to date en niet geclusterd. De ontwikkeling van de nieuwe gemeentelijke website biedt mogelijkheden om dit op een andere manier aan te pakken. Daarom gaan we hier informatie delen over het Actieplan biodiversiteit met daaraan gekoppeld ook andere onderwerpen op het gebied van biodiversiteit, zoals reeds bestaande projectpagina's. Ook zoeken we andere manieren, zoals een nieuwsbrief, om informatievoorziening en bewustwording onder onze inwoners te vergroten en samenwerking tussen groenpartners en andere organisaties te versterken. Ook delen we langs die wegen relevante informatie, zodat geïnteresseerde inwoners contact kunnen opnemen met onze groenpartners voor groene acties en/of vragen over biodiversiteit. De website gaan we daarentegen niet gebruiken om acties structureel te promoten, daarvoor gebruiken we het platform 'wijzijndrimmelen' en de social mediakanalen van de gemeente en onze partners.

3.16 Ecologisch beheer watergangen

Momenteel is het maaionderhoud van onze bermen en watergangen geborgd in een maaibestek. De aanbesteding is destijds in samenwerking gedaan met veel partijen, waaronder 14 gemeenten, Waterschap Brabantse Delta en Staatsbosbeheer. Het huidige bestek loopt eind 2024 af. Momenteel zijn we bezig om het huidige bestek te evalueren en denken we na over de mogelijkheden in een nieuw bestek. In 2024 willen we daarom onderzoeken of de (B-) watergangen in het buitengebied ecologischer beheerd kunnen worden. Bij het maaien van de watergangen laten we voortaan 50% staan in plaats van 25%. In een nieuwe aanbesteding gaan we deze mogelijkheid onderzoeken. Voorwaarde is wel dat de beheerkosten in 2025 niet hoger mogen zijn dan de reeds geraamde kosten voor maaionderhoud van bermen en watergangen.